

Krzysztof Adamowicz¹

Zmiany popytu na sortymenty wielkowymiarowe sosnowe na terenie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze w latach 1995–2005

An assessing quantitative changes in demand for large-sized pine assortments in the area administered by the Regional Directorate of State Forests, Zielona Góra, between 1995–2005

Abstract. Quantitative analyses on sales of large-sized pine timber in the local wood market were made using data from 20 forest divisions administered by the Regional Directorate of State Forests in Zielona Góra. Between 1995 and 2005, upturns and downturns in timber values were observed, linked to market variations.

On the basis of the analyses, large changes in pine timber sales were recorded, connected with the increases and decreases of both prices and timber volume occurring at particular times. Results of analyses of demand for different assortment can be used to increase flexibility of timber supply.

Key words: local wood market

1. Wstęp

Gospodarka leśna większości krajów Europy od 30 lat boryka się z rosnącymi trudnościami ekonomicznymi, które nasiliły się w ostatnim 15-leciu (Adamowicz et Dyrzc 2008). Okresowy wzrost zapotrzebowania na sortymenty drzewne nie idzie w parze z jednoczesnym ustaleniem ceny równowagi rynkowej.

Wzrost dobrobytu społecznego, wyrażający się m.in. wzrostem zapotrzebowania na pozaprodukcyjne funkcje lasu, nie znajduje odzwierciedlenia w cenie rynkowej drewna, ani też we wzroście udziału leśnictwa w produkcie krajowym brutto (w Polsce udział leśnictwa w PKB w 2000 r. wyniósł 0,23%, np. w RFN w ostatnich czterdziestu latach XX w. zmniejszył się z 0,35 do 0,08%) (Rocznik Statystyczny RP 2001, GUS Warszawa). Do zmiany tej sytuacji może przyczynić się wydzielenie w działalności gospodarstwa leśnego świadczeń publicz-

nych oraz prowadzenie dla nich odrębnej ewidencji finansowo-księgowej (Klocek 2003).

Obecnie podstawą finansowania działalności gospodarczej w leśnictwie w zakresie realizacji celów zapisanych w ustawie o lasach (Dz.U. 1991 Nr 101 poz. 444) jest handel drewnem. Przychody ze sprzedaży sortymentów drzewnych pozwalają na realizację wielu zadań tak gospodarczych, jak i społecznych, w tym edukacyjnych.

Fakt samofinansowania zadań związanych z trwałą i wielofunkcyjną gospodarką leśną przemawia za starannym wykorzystaniem wszystkich ekonomicznych możliwości. Maksymalne wykorzystanie hossy gospodarczej stanowi bowiem kluczowe zadanie stojące przed menadżerem realizującym planową gospodarkę leśną w realiach swobody gospodarczej.

W ostatnim okresie przepisy legislacyjne dotyczące organizacji pierwotnego rynku drewna okrągłego ulegały wielu modyfikacjom. Poszukiwano odpowiedniego

¹ Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Katedra Ekonomiki Leśnictwa, ul. Wojska Polskiego 71c, 60-625 Poznań, Fax 61 8487685; e-mail adamowiczk@wp.pl

modelu sprzedaży drewna na pierwotnym rynku drzewnym. Model ten, z jednej strony, powinien odpowiadać oczekiwaniom podmiotów przemysłu drzewnego, z drugiej zaś – zabezpieczać utrzymanie i powiększanie zasobów leśnych kraju.

Z uwagi na zmiany gospodarcze, przejawiające się cyklami koniunkturalnymi, konieczne jest prowadzenie szerokich analiz zmian rynku drzewnego. Zasadniczym elementem badań rynku surowca drzewnego jest analiza struktury zjawisk i procesów tego rynku (Zając 1999). Badania tego typu mogą przyczynić się do wypracowania optymalnych zasad sprzedaży drewna, co pozwoli na dostosowanie wielkości pozyskania do potrzeb przemysłu drzewnego. Zwiększenie pozyskania w momentach wzrostu koniunkturalnego i ograniczenie go w okresie spadku pozwoli zaopatrzyć rynek w dostateczną ilość surowca, z jednoczesnym utrzymaniem zasady nie przekraczania 10-letniego etatu rębnego wynikającego z planu urzędzenia lasu.

2. Cel i metodyka badań

Podstawowym celem pracy było przedstawienie zmian koniunkturalnych zachodzących na lokalnym rynku drzewnym sortymentów sosnowych wielkowymiarowych. W celu realizacji podstawowego celu badawczego wykorzystano dane źródłowe z lat 1995–2005, pochodzące z 20 nadleśnictw znajdujących się w granicach administracyjnych RDLP w Zielonej Górze. Dane źródłowe skatalogowano na podstawie informacji finansowych dotyczących wielkości i wartości sprzedaży drewna sosnowego wielkowymiarowego. Segmentację sortymentową oparto na kryteriach klasyfikacji jakościowo-wymiarowej zawartych w PN-92D-95017. Zgodnie z tą klasyfikacją opracowano dane źródłowe pod kątem możliwości ukazania zmian miąższościowych na lokalnym rynku drewna sosnowego wielkowymiarowego w następujących grupach sortymentowych WA0, WB0, WC0 i WD0.

3. Wyniki badań

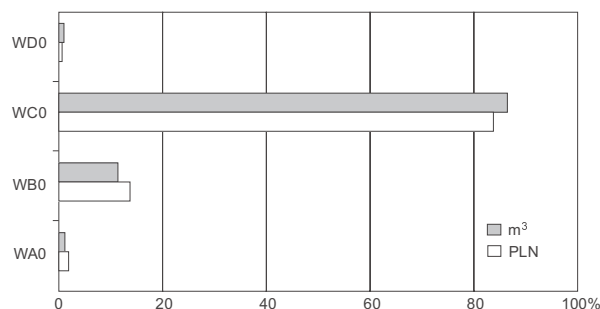
W całym okresie badawczym pozyskano i przeznaczono na sprzedaż na lokalnym pierwotnym rynku drzewnym 1 649 822,96 m³ drewna sosnowego wielkowymiarowego. Analizując udział poszczególnych grup jakościowo-wymiarowych w całkowitej miąższości drewna sprzedanego na lokalnym rynku drzewnym w latach 1995–2005, stwierdzono dominujący udział drewna wielkowymiarowego klasy C (ponad 86,4%) (ryc. 1). Łącznie w całym okresie badawczym sprzedano 1 425 406,09 m³ tego sortymentu, dalej kolejno WB

(186 689,32 m³), WA (20 164,16 m³) oraz WD (17 563,39 m³) (ryc. 1).

Analizując dane źródłowe dotyczące sprzedaży drewna, określono przychód nadleśnictw ze sprzedaży drewna sosnowego wielkowymiarowego. W całym okresie badawczym ze sprzedaży drewna tej kategorii uzyskano kwotę blisko 250 mln zł. Główny udział w całkowitym przychodzie ze sprzedaży sosnowego drewna wielkowymiarowego klasy W0 miał sortyment klasy C. Wpływy do kasy nadleśnictw ze sprzedaży drewna zakwalifikowanego do tej grupy sortymentowej stanowiły 83,6% całkowitego przychodu. Na uwagę zasługuje fakt, że wartość ta prawie odpowiada wielkości względnego udziału miąższościowego (86%) tego sortymentu (ryc. 1). Na podstawie analizy wartościowej sprzedaży drewna wielkowymiarowego stwierdzono, że na drugim miejscu pod względem uzyskanego przychodu znajdował się sortyment WB0 i dalej kolejno WA0 i WD0 (ryc. 1).

W latach 1995–2005 obserwowano zmiany rocznego pozyskania drewna na potrzeby rynku lokalnego dla wszystkich rozpatrywanych grup sortymentów sosnowych wielkowymiarowych. W rozpatrywanym okresie nastąpiła również zmiana trendu sprzedaży drewna. W pierwszym okresie, od 1995 r. do 1998 r., odnotowano stopniowy wzrost sprzedaży drewna wielkowymiarowego sosnowego na lokalnym rynku. Drugi okres, lata 1998–2004, cechował się trendem malejącym. W roku 2005 zaobserwowano ponowny wzrost sprzedaży drewna sosnowego wielkowymiarowego względem roku 2004. Wzrost między tymi latami przewyższał spadek sprzedaży drewna wielkowymiarowego sosnowego, jaki nastąpił w 2004 r. w stosunku do roku 2003 (ryc. 2).

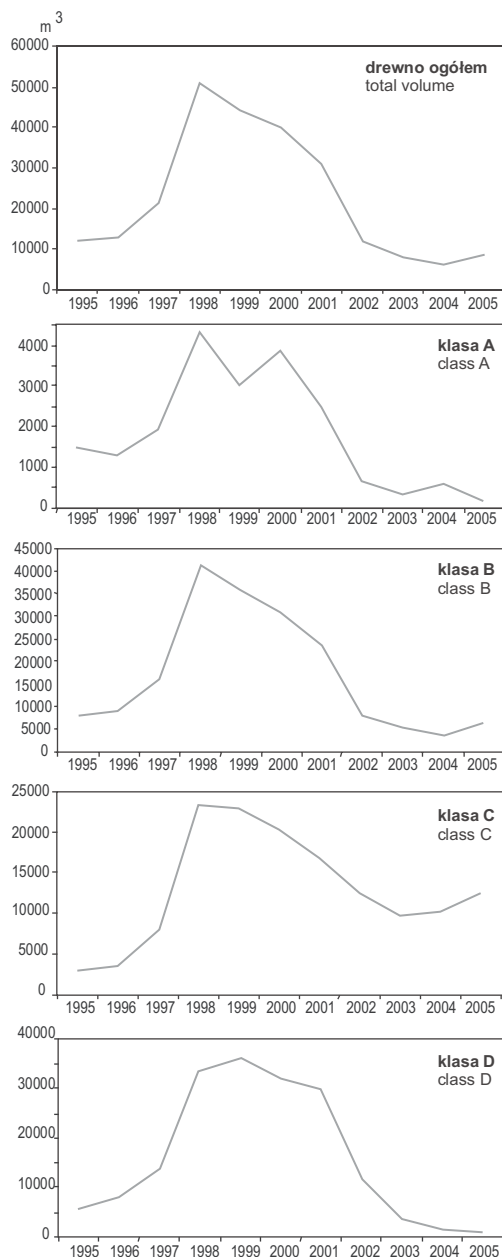
Analizując zmianę sprzedaży drewna wielkowymiarowego sosnowego klasy A stwierdzono, że najwięcej



Rycina 1. Względny pieniężny i miąższościowy udział sortymentów wielkowymiarowych sosnowych sprzedanych na lokalnym rynku drzewnym RDLP w Zielonej Górze w latach 1995–2005. (Źródło: Badania własne)

Figure 1. Proportions of monetary and volume for large-sized pine assortments sold on the local wood market in area of the Regional Directorate of State Forests in Zielona Góra between 1995–2005. (Source: The author's study.)

drewna tej kategorii sprzedano na lokalnym rynku drzewnym w 1998 r. (4335,09 m³). W kolejnych latach, poza niewielkim wzrostem sprzedaży w roku 2000 (o ok. 860 m³) i w 2004 r. (o ok. 250 m³), odnotowano stopniowy spadek udziału tego sortymentu (ryc. 2).



Rycina 2. Zmiana wielkości sprzedaży drewna wielkowieńmiarowego sosnowego ogółem i klas A, B, C i D na lokalnym rynku drzewnym RDLP w Zielonej Górze w latach 1995–2005. (Źródło. Badania własne)

Figure 2. Changes in the total volume and class A, B, C and D of large-sized pine timber sales on the local wood market administered by the Regional Directorate of State Forests in Zielona Góra between 1995–2005. (Source. The author's study)

Analiza zmian sprzedaży wielkowieńmiarowego drewna sosnowego klasy B ujawniła analogiczne zmiany, jak w przypadku sprzedaży drewna wielkowieńmiarowego sosnowego klasy A. W badanym okresie zaobserwowano również zmianę trendu sprzedaży. Największa sprzedaż drewna wielkowieńmiarowego klasy B była w roku i wynosiła 41 190,37 m³ (ryc. 2).

Rozpatrując wielkość sprzedaży drewna sosnowego wielkowieńmiarowego klasy C, stwierdzono stopniowy wzrost popytu na ten sortyment w okresie między 1995 a 1998 r. W 1998 r. sprzedaż tego sortymentu osiągnęła maksimum – 232 266 m³. Po tym roku zaobserwowano stopniowy spadek sprzedaży tego sortymentu, aż do 2003 r. Na uwagę zasługuje fakt, że spadek ten był relatywnie mniejszy w porównaniu do spadku sprzedaży sortymentów jakościowych klasy A i B. Sprzedaż drewna klasy C w 2003 r. wynosiła bowiem 97 303,97 m³. Oznacza to, że zapotrzebowanie na ten sortyment w tym roku było wyższe niż w latach 1995–1997 (ryc. 2).

Analizując zmiany sprzedaży drewna wielkowieńmiarowego sosnowego klasy D stwierdzono, że najwięcej drewna tej kategorii sprzedano na lokalnym rynku drzewnym w 1999 r. (3624,39 m³). W kolejnych latach odnotowano stopniowy spadek udziału tego sortymentu na lokalnym rynku drzewnym (ryc. 2).

4. Podsumowanie

Na podstawie analizy zgromadzonych danych z 20 nadleśnictw RDLP w Zielonej Górze stwierdzono, że na lokalnym rynku drzewnym w latach 1995–2005 pozyskano i przeznaczono do sprzedaży 1 649 822,96 m³ drewna sosnowego wielkowieńmiarowego. W rozpatrywanym okresie dominowała sprzedaż drewna wielkowieńmiarowego klasy C. Całkowity udział tego sortymentu w sprzedaży drewna wielkowieńmiarowego sosnowego na lokalnym rynku drzewnym wyniósł ponad 84% w ujęciu wartościowym i przeszło 86% w ujęciu miąższościowym.

Analizując podaż drewna w rocznych okresach zaobserwowano miąższościowe zmiany wielkości sprzedawanych sortymentów drzewnych na rynku lokalnym. Zmiany te występowały we wszystkich klasach jakościowych. Uogólniając można stwierdzić, iż w sprzedaży wszystkich rozpatrywanych klas jakościowych drewna wystąpił wyraźny wzrost, a następnie spadek poziomu popytu. Okresowe zmiany wielkości zapotrzebowania na drewno pozwalają na elastyczne dostosowanie podaży. Wyznaczenie granic tej elastyczności, tak by w okresie rozliczeniowym 10 lat nie przekroczyć etatu, wymaga analiz popytu na drewno w dłuższym okresie. Wyniki badań przedstawione w tej pracy stanowią wstęp do dalszych szczegółowych badań dotyczących zmian

zachodzących na lokalnych rynkach drzewnych w Polsce, w warunkach gospodarki wolnorynkowej.

Literatura

- Adamowicz K., Dyrz A. 2008. An attempt to assess price elasticity of demand for pine wood on the primary wood market in the Bytnica Forest Division in the years 1997–2005. *Acta Scientiarum Polonorum Silvarum Colendarum Ratio et Industria Lignaria*, 7(3), 5-13.
- Klocek A. 2003. Ekonomiczne aspekty leśnictwa w krajach Unii Europejskiej i w Polsce. *Sylwan*, 1: 1–11.
- Zajac S. 1999. Analiza ekonometryczna i prognozowanie zjawisk i procesów rynku surowca drzewnego w Polsce. *Prace Instytutu Badawczego Leśnictwa, Seria A*, 886, 1-134.